

Zpravodaj č. 4

projektu „Výuka k různosti jako součást multikulturní výchovy a vzdělávání“

(zkrácený název „Výuka k různosti“)

reg. číslo projektu: CZ.1.07/1.2.00/08.0110, OP VK

Září 2011

Motto:

„Handicap neznamená neschopnost“

www.nejsmevsichnistejní.cz

Místo úvodu

Vážené kolegyně, vážení kolegové, příznivci diverzitních přístupů ve vzdělávání i v běžném životě, dostáváte do ruky čtvrté číslo Zpravodaje projektu „Výuka k různosti“. Toto číslo se od těch předešlých odlišuje tím, že v období od dubna do září 2011 bylo zaměřeno převážně na zpracování podkladů, které jsou nezbytné pro vytvoření AV částí finálního produktu, tzn. pro natáčení zásad správné komunikace s osobami se zdravotním postižením, modelových situací i příkladů dobré praxe. V reálu to znamenalo, že pracovníci příjemce (vč. pisatele tohoto úvodu) museli napsat náměty i realizační scénáře pro:

- instruktážní videosekvence o správné komunikaci s OZP s počtem cca 80 ukázek v délce 10-20 sekund;
- modelové situace simulující skutečné situace, do kterých se žáci i učitelé základních a středních škol mohou při setkáních se zdravotním postižením dostat, a to jak ve školním tak i mimoškolním prostředí s počtem 30 modelových situací se stopáží v rozmezí 1-3 minuty pro každou modelovou situaci;
- příklady dobré praxe (motivační dokumenty), což jsou osobní příběhy handicapovaných, kteří se navzdory svému handicapu dokázali úspěšně

integrovat jak do běžných škol i do každodenního života v celkovém počtu 12 dokumentů se stopáží 9-12 minut pro každý jeden dokument;

- profesionální nafocení a výroba 120 fotografií s tematikou diverzity ve vztahu k osobám se zrakovým, sluchovým a tělesným postižením;
- audiovizuální příloha metodiky „Výuky k různosti“, zaměřená na problematiku výchovné dramatiky vč. ukázek workshopu s prvky výchovné dramatiky se stopáží cca 15 minut.

Nedílnou součástí AV sekvencí digitální verze metodiky na DVD je i animace grafického rozhraní pro finální produkt, které obsahují intro produktu s cílem představení obsahu produktu skrze vizuální symboly a claimy, přechody mezi oddíly (záložkami) produktu, animace listování stránek, hlavního menu a submenu, okna s videosekvencemi, pozadí, ovládacích tlačítek aj.

Součástí tohoto čísla jsou v rámci zachování tradice ve vydávání Zpravodajů také rozhovory, které dotvářejí a ilustrují výše uvedené: s Bc. Václavem Krásou, předsedou Národní rady osob se zdravotním postižením ČR, o.s. o využitelnosti metodiky „Výuky k různosti“ v souvislosti s debatou o využívání příručky o sexuální výchově na ZŠ, o problematice možného zařazení

Obsah

Místo úvodu

Ing. Tomáš Sokolovský, CSc., koordinátor projektu „Výuka k různosti“

strana 1

Rozhovor s předsedou NRZP ČR, Bc. Václavem Krásou, o možném využívání Metodiky „Výuka k různosti“ v rámci RVP

strana 2

Rozhovor s MgA. Lukášem Šenkem o realizaci layoutu metodiky „Výuka k různosti“

strana 3

Rozhovor s Mgr. Robertem Černým, výkonným producentem realizace zakázky na kompletní dodávku audiovizuálních sekvencí a fotografií pro multimediální DVD obsahující interaktivní výukové materiály v rámci projektu „Výuka k různosti“

strana 5

Úvod metodické příručky materiálu „Výuka k různosti“

strana 6

Závěry a vyhodnocení dotazníku pro partnerské školy k první verzi metodiky „Výuka k různosti“

strana 13

Koordinátor a partneři projektu

strana 17

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

© Centrum vizualizace a interaktivity vzdělávání, s. r. o., Ostrava

metodiky „Výuky k různosti“ do upravených Rámcových vzdělávacích programů a o možném dopadu využití metodiky „Výuky k různosti“ na formování postojů majoritní veřejnosti vůči OZP;

s MgA. Lukášem Šenkem, hlavním grafikem projektu o postupu prací na realizaci layoutu metodiky, o podobě budoucí elektronické verze metodiky a o jeho pohledu na motivační potenciál finálního produktu pro cílové skupiny projektu;

s Mgr. Robertem Černým, výkonným producentem projektu ze společnosti QQ studio Ostrava, která vyhrála výběrové řízení na dodávku AV částí finálního produktu a natáčení AV sekvencí, především pak příkladů dobré praxe a modelových situací, o jeho pohledu na motivační potenciál AV sekvencí, které natáčí a i o tom, které příklady dobré praxe považuje za nejsilnější a proč.

V další části Zpravodaje najdete úvodní kapitolu do metodiky „Výuky k různosti“ s názvem „Metodika práce s produktem projektu Výuka k různosti jako

součást multikulturní výchovy a vzdělávání“, dotazník k první verzi metodiky „Výuky k různosti“, na který odpovídali zástupci pilotních škol, vč. shrnutí závěrů plynoucích z jejich odpovědí a nakonec seznam a kontaktní údaje příjemce dotace a partnerů projektu.

Jen pro ilustraci dodám, že pracovní skupina ke klíčové aktivitě č. 2, projektu „Výuka k různosti“ neměla během prázdnin okurkovou sezónu. Naopak uprostřed léta, 29. 7. 2011 se sešla pracovní skupina ve složení pp. Hušek, Kuchťáková, Miškovská, Mikotová, Broulíková, Sokolovský, Löffelmann, Šenk v budově bývalého Výzkumného ústavu pedagogického na Senovážném náměstí v Praze a projednávala problematiku výchovné dramatiky, publicity projektu a tištěné i elektronické verze metodiky. Výsledky elektronické verze finálního produktu metodiky budou k dispozici odborné veřejnosti od 15. 11. 2011. Důvod, proč se řešitelům nepodařilo během školních prázdnin snížit dosud trvajícím zpoždění v realizaci projektových

aktivit, spočívá právě ve skutečnosti, že v průběhu července a srpna nebylo možné natáčet ve školách a školských zařízeních.

I přes pokračující personální změny ve vedení nástupnické organizace po Výzkumném ústavu pedagogickém, řešitelský kolektiv věří, že metodika „Výuky k různosti“ bude splňovat všechna kvalitativní kritéria nezbytná pro zařazení metodiky do ŠVP, jak co do obsahu, tak co do formy.

Všem čtenářům Zpravodaje č. 4 přeji příjemné počtení a s mnohými z Vás se těším i na osobní setkání na konferenci v dubnu 2012, na které budou veřejně prezentovány již verifikované verze metodiky „Výuky k různosti“.

Ing. Tomáš Sokolovský, CSc.
sokolovsky@free-art.cz

koordinátor projektu
„Výuka k různosti“
Centrum vizualizace a interaktivity
vzdělávání, Ostrava

Rozhovor s předsedou NRZP ČR, Bc. Václavem Krásou, o možném využívání Metodiky „Výuka k různosti“ v rámci RVP

Co soudíte o využitelnosti metodiky „Výuka k různosti“ v souvislosti s debatou o využívání příručky o sexuální výchově na ZŠ?

Nedomnívám se, že zrovna otázka sexuální výchovy na základních školách je tím správným tématem pro zpracování výstupů projektu „Výuka k různosti“. Jedná se o citlivé téma, které často podléhá i emocionální vybavenosti jak studentů, tak i přednášejících. Na druhou stranu je však třeba vzít v úvahu skutečnost, že právě různost se projevuje například v sexuální orientaci a je dobré, aby ve výukových plánech byla tato věc zanesena.

Jak v této souvislosti vidíte možnost zařadit problematiku „Výuky k různosti“ do upravených Rámcových vzdělávacích programů, na kterých údajně MŠMT v současnosti pracuje?

Problematika výuky v různosti by v každém případě měla být

zařazena do upravených Rámcových vzdělávacích programů, na kterých MŠMT v současné době pracuje. To, že žáci na základních školách budou informováni o tom, že každý člověk je individualita a že sebou nese i často různé zatížení, které se projevuje nějakým způsobem navenek, je velmi důležité a zásadní. Respekt k jedincům, kteří se vymykají standardnímu způsobu chování, vzhledu či orientaci je základním předpokladem budoucího nekonfliktního spolužití těchto jedinců. Současná společnost se vyvíjí tak, že nevyčleňuje jednotlivé menšiny, ale snaží se je včlenit do této společnosti. Je důležité, aby jim také vytvářela podmínky bezproblémové integrace. Prvotní podmínkou integrace je tolerance většinové společnosti a respektování potřeb jednotlivých menšin.

Jaký je Váš postoj z titulu předsedy NRZP ČR k dopadu využívání metodiky „Výuka k různosti“ na formování postojů majoritní společnosti (především žáků, studentů a učitelů) vůči OZP?

NRZP ČR podporuje všechny aktivity, které seznamují společnost s tím, že je tady velká skupina lidí, která potřebuje specifické podmínky k životu, k tomu, aby mohla být součástí společnosti. Žáci, studenti, učitelé by se měli co nejvíce seznámit s problematikou zdravotního postižení s tím, že každý druh zdravotního postižení má nějaké specifické potřeby. Měli by umět tolerovat tuto různost. K tomu právě Výuka k různosti velmi dobře přispívá. K toleranci velmi pomáhá vzdělání, výuka, „co neznám, toho se bojím“. Proto je velmi důležité, aby v rámci vzdělávání byli žáci a studenti seznamováni se specifickými znaky různých menšin a aby tuto věc brali jako samozřejmost. NRZP ČR tudíž podporuje využívání metodiky „Výuka k různosti“ na formování postojů majoritní společnosti vůči osobám se zdravotním postižením. Problematika zdravotního postižení by měla být probírána na všech vzdělávacích stupních, a to samozřejmě z ohledem na úroveň poznání jednotlivých vzdělávacích stupňů.

Bc. Václav Krása
v.krasa@nrzp.cz
předseda Národní rady osob
se zdravotním postižením ČR, o. s.

Rozhovor s MgA. Lukášem Šenkem o realizaci layoutu metodiky „Výuka k různosti“

Jaký je postup prací na realizaci layoutu metodiky projektu Výuka k různosti?

Autorský tým grafiků projektu v letošním roce začal pracovat na koncepci layoutu finálních výstupů projektu, a to jak ve verzi tištěné tak elektronické. V tištěné verzi bude kladen důraz především na praktickou využitelnost textu ve výuce, k čemuž bude přispívat především jak šanonová vazba materiálu, tak například barevné odlišení záložek jednotlivých kapitol a podkapitol. Učitelé si budou moci vyjmout jen část kapitoly, se kterou budou moci při přípravě nezávisle pracovat, a následně barevná identifikace jim pomůže vrátit vyjmuté části zpět do příručky. Dále pro přivěti-

vější práci s metodikou zamýšlíme identifikovat dílčí části textu (klíčová slova, k zapamatování aj.) přehlednými ikonami, které oddělí tyto části od ostatního běžného textu.

V připravované verzi elektronické, tedy na DVD nebo pro přímou publikaci na internetu, počítáme s interaktivním prolínáním textu s bohatým audiovizuálním materiálem ve formě Příkladů dobré praxe, Modelovými situacemi a dalšími. I když tato možnost není v tištěné formě dosažitelná. Tištěný text bude doplněn vypsáním odkazem na jednotlivá videa na Internetu a zvýrazněn přehlednou ikonou s číslem audiovizuální ukázky.

Jaká bude podoba elektronické verze?

Elektronická verze bude primárně zpracovaná jako flashová aplikace, kte-

rá v sobě může spojovat textové části s multimediálním obsahem, který navíc umožňuje přímou komunikaci s textovými moduly a bude obohacen o obsah pro hendikepované osoby. Záměrem tvůrců je přístupnost produktu i pro menšiny v duchu filozofie diverzity (titulky pro neslyšící, přizpůsobení obsahu pro čtečky pro nevidomé). V této oblasti můžeme čerpat z bohatých zkušeností z realizace předchozích projektů. Z hlediska atraktivity pro uživatele bude produkt obohacen o zajímavé intro, které v délce několika desítek sekund představí hlavní myšlenky projektu, především vizuální formou za pomoci video ukávek, animací a výstižných titulků. Intro

samotné může fungovat i jako upoutávka v rámci prezentační kampaně samotného projektu.

Jaký vidíte hlavní motivační potenciál finálního produktu pro cílové skupiny?

Téma „tolerance k různosti“ je ve vyspělé společnosti už známé, nicméně v dnešní době informačního zahlcení nejsou materiály pro výuku a studium dostupné z jednoho komplexního a bohatého zdroje. Výstupy projektu poskytují textový i obrazový materiál a umožňují studium například za pomoci konkrétních dobrých i špatných příkladů ve formě profesionálně zpracovaných

videí. Očekáváme, že tato komplexnost studijního materiálu obsaženého v celé šíři projektových výstupů bude zainteresované uživatele motivovat od prvního seznámení k dalšímu hlubšímu studiu. Předpokládáme také, že všechny finální výstupy projektu budou po stránce grafické i funkční na standardní evropské úrovni a budou splňovat současné požadavky na uživatelskou přívětivost vzdělávacích produktů.

MgrA. Lukáš Šenk
lukas.senk@free-art.cz
ICT odborník

II. Obecná část

Kapitola:

„Nejsme všichni stejní... , a to je dobře“

Autor:

Doc. Mgr. Miroslav Dopita, Ph.D.

strana kapitoly strana knihy

1 | 2

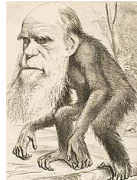
II. Obecná část

1. Úvod

Žák:
uvědomuje si různé znaky (kritéria) dělení společnosti do skupin (na menšiny a většiny)

Heslo Velké francouzské revoluce VOLNOST – ROVNOST – BRATŘSTVÍ navozuje představu o společnosti, ve které jsme si všichni rovni, ve které jsme všichni příslušníky jedné sociální skupiny a ve které neexistují mezi lidmi rozdíly. Přesto však jsou lidé ve společnosti rozdělováni podle nejružnějších znaků, jež z nás tvoří nejružnější větší či menší sociální skupiny.

Například jsme členy národnostních (etnických) skupin, kdy jsme označováni za Čechy, Slováky, Poláky, Němce, Romy apod. Podle čeho jsou lidé přiřazováni k národnostem? Podle území, na němž žijí, podle jazyka, kterým mluví, či podle tradic a zvyků, které dodržují?

V případě, že náš pohled na svět kolem nás a jeho porozumění je spojeno s výkladem náboženství, můžeme se hlásit k buddhismu, hinduismu, islámu, judaismu, křesťanství (československé církvi evangelické, pravoslavné církvi, římskokatolické církvi, starokatolické církvi apod.) a dalším. Ovšem pohled člověka na svět může být také spojen s vírou v lidský rozum a ve vše, co lze logicky zdůvodnit, nebo s vírou ve vývoj přírody, jejíž je lidský druh součástí. Pohled na život a společnost je pak spojován s nenáboženskými teoriemi, například s vědeckými přístupy, jako je Darwinova teorie o vzniku druhů pomocí přirozeného výběru.

Je-li náš život spojen se zdravotním postižením či omezením, stáváme se součástí skupin osob se zdravotním postižením, a to například osob s pohybovým postižením (např. vozíčkářů), osob se zrakovým postižením, osob se sluchovým postižením, osob s diabetem (cukrovkou), nebo patříme do skupiny osob označovaných jako zdravé, osob bez zdravotního postižení.

Každý z nás je rovněž spojen s dělením lidí do skupin podle pohlaví, a to na muže a ženy, což s sebou nese vytváření mezilidských vztahů různého charakteru, od sportovních skupin mužů po skupinu hráčů amerického fotbalu. Dále se jedná také o skupiny založené na citových vazbách (láске), které lidi rozdělují podle sexuální orientace na heterosexuální a homosexuální populaci.

strana kapitoly strana knihy

2 | 3

Návrhy grafického layoutu tištěné verze Metodiky

Rozhovor s Mgr. Robertem Černým, výkonným producentem realizace zakázky na kompletní dodávku audiovizuálních sekvencí a fotografií pro multimediální DVD obsahující interaktivní výukové materiály v rámci projektu „Výuka k různosti“

Jaké jsou Vaše dosavadní zkušenosti s prací s cílovou skupinou zdravotně postižených?

S touto cílovou skupinou jsem pracoval jako výkonný producent dosud na třech projektech, tento projekt je tedy čtvrtým a také nejrozsáhlejším. A zkušenosti to jsou výborné – lidé, se kterými točíme, jsou velice inspirativní, dokáží v člověku vyvolat v dnešní době vzácný stav: Zastav se a přemýšlej.

Jak probíhalo natáčení příkladů dobré praxe, modelových situací a zásad správné komunikace pro projekt „Výuka k různosti“?

Jsou to odlišné typy výroby. Příklady dobré praxe jsou dokumenty, které se točí v reálu s konkrétními lidmi a jejich konkrétními osudy, kdežto modelové situace a zásady jsou inscenovaná natáčení, navíc pod drobnohledem odborných poradců, kteří dbají na exaktnost sdělení. Osobně mě více vyhovuje výroba dokumentu, která je intimnější, svobodnější a díky skutečným respondentům také velmi zajímavá.

Který z příběhů PDP považujete za nejsilnější a proč?

Všechny příběhy dobré praxe, které jsme v tomto projektu točili mají svou sílu výpovědi, každý člověk, se kterým jsme točili, nese svou kůži na trh a my máme za úkol předat divákovi co

možná nejlepší podání. Snad se nám to podařilo. Největší stopu ve mně zanechalo natáčení filmu Dana, nebála se nám otevřít své nejniternější myšlenky, a některé byly až šokující. Nicméně když o nich člověk přemýšlí, tak zjistí, že jsou velmi zdravé.

V čem spočívá dle Vašeho názoru motivační potenciál Příkladů dobré praxe i Modelových situací, pokud vůbec existuje?

Motivační potenciál v nich rozhodně existuje, jsem přesvědčen, že příběhy lidí, které předkládáme cílové skupině diváků (a myslím, že se dá rozšířit i mimo zadanou cílovku) dokáží zaujmout a poučit. To sice není oblíbené slovo, ale pro mě znamená to, že vyzbrojí člověka novou zkušeností, myšlenkami, postoji k životu. A tím pádem je jeho osobnost silnější.

Mgr. Robert Černý
robert.cerny@qq.cz
QQ studio Ostrava

Metodická příručka

Metodika práce s produktem projektu Výuka k různosti jako součást multikulturní výchovy a vzdělávání

Obsah

O projektu Výuka k různosti jako součást multikulturní výchovy a vzdělávání

Úvod
Popis a cíle projektu
Přínos projektu

Komu jsou výukové materiály určeny

Přínos pro cílové skupiny
Motivace pro cílové skupiny
Formy výstupu

Členění výukových materiálů

Obecná část
Texty k jednotlivým druhům zdravotního postižení
Teoretická část
Zásady správné komunikace
Doplňující materiály
Modelové situace
Příklady dobré praxe

Části pro učitele a pro žáky

Způsob použití výukových materiálů

Matice výukových materiálů

O projektu Výuka k různosti jako součást multikulturní výchovy a vzdělávání

Úvod

Hlavní myšlenkou projektu *Výuka k různosti jako součást multikulturní výchovy a vzdělávání* (dále jen *Výuka k různosti*) je položit u mladé generace (žáků základních a středních škol) základy k přirozenému respektování odlišností příslušníků naší společnosti, a to nejen v rovině tolerance, ale v rovině skutečné rovnoprávnosti. Bez ohledu na to, zda daný jedinec patří k majoritní části společnosti, nebo k menšině. Zvláštní důraz je v rámci tohoto produktu kladen na problematiku osob se zdravotním postižením (OZP), protože tato menšina je v ČR nejpočetnější.

Dalším cílem projektu *Výuka k různosti* je zlepšení podmínek pro integraci žáků se zdravotním postižením do hlavního vzdělávacího proudu.

Podle zkušeností z praxe je zřejmé, že pokud žáci se zdravotním postižením navštěvují speciální školy, cítí se mezi stejně handicapovanými spolužáky bezpečně a jistě. Při přechodu do běžného života ale vzniká problém se sociálním začleněním do majoritní společnosti. Jedním ze způsobů, jak tento jev eliminovat, je integrace dětí se zdravotním postižením do běžných škol, a to v optimální době vzhledem k příslušnému handicapu a stupni zdravotního postižení. K tomu je však potřeba připravit podmínky výukou k různosti, diverzitě, ve vztahu k osobám zdravotně postiženým. Principy diverzity jsou obsaženy v klíčových kompetencích stanovených rámcovými vzdělávacími programy (RVP), zejména v kompetenci k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální a občanské. Průzkumy na školách však ukazují, že oblast výuky k různosti ve vztahu k OZP není dosud metodicky rozpracována tak, aby ji ZŠ a SŠ mohly zařadit do svých vzdělávacích obsahů. Metodické pokrytí výuky k různosti bude znamenat obohacení výuky o dosud okrajový prvek občanské diverzity na českých školách.

Popis a cíle projektu

Projekt *Výuka k různosti* je projektem OP VK pod registračním číslem CZ.1.07/1.2.00/08.0110.

Cílem projektu je přispět k eliminaci xenofobie (obavy z neznámého) dětí a žáků při komunikaci s osobami se zdravotním postižením (dále jen OZP). Současně projekt pomůže žákům se speciálními vzdělávacími potřebami lépe se orientovat ve svém vztahu k majoritní společnosti v kontextu jejich handicapu. Projekt je zaměřen na vytvoření učebních opor potřebných k výuce k různosti v oblasti problematiky menšin, především menšiny OZP, mimo jiné proto, že menšina OZP je nejpočetnější menšinou v naší republice. Metodická příručka nabídne informace o problematice soužití s lidmi, kteří se od většinové společnosti nějak liší, a to i z pohledu zdůrazňujícího skutečnost, že odlišnost lidí nemusí být jen problé-

mem, ale východiskem, respektive výzvou. Cílem projektu je podpořit výuku k různosti jako součást multikulturní výchovy a prevence proti xenofobii.

Cílem je také zvýšit kompetence pedagogů pro orientaci v dané problematice a následném odstraňování bariér bránících rovnému přístupu/diverzitě handicapovaných žáků ke vzdělávání.

Cílem projektu je shromáždit, utřídit a transformovat informace do podoby vzdělávacích nástrojů, které umožní osvojit si problematiku vztahů k menšinám.

Přirozené zohledňování specifík člověka se zdravotním postižením, zdůraznění jeho jedinečnosti nejen se všemi zápor, ale zejména klady, to jsou principy, které vytvářejí předpoklady pro sociální inkluzi osob se zdravotním postižením do většinové společnosti. Má-li být uplatňování tohoto principu samozřejmostí, je nutno začít se vštěpováním těchto zásad co nejdříve již na úrovni základního vzdělávání a později na úrovni dalších stupňů vzdělávání.

Přínos projektu

Projekt se zaměřuje na vytvoření výukového materiálu zaměřeného na problematiku menšin v naší společnosti, primárně menšiny zdravotně postižených. Hlavním úkolem je tak podpořit vzdělávací obsah multikulturní výchovy, který se touto problematikou zabývá.

V současné době není na základních a středních školách běžného typu, ale ani na školách základních a středních speciálních žádný obdobný materiál tohoto typu.

Projekt poskytne žákům běžných typů škol a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami učební opory o problematice menšin, zejména o vzájemném vztahu majoritní společnosti a menšiny OZP, o zásadách správné komunikace s jednotlivými skupinami handicapovaných, a ukáže příklady dobré a špatné praxe v komunikaci s OZP při jejich integraci do většinové společnosti. Učitelům poskytne metodickou oporu, která byla v rámci projektu vytvořena a která prostřednictvím této metodické příručky umožní implementaci výuky k různosti především do vzdělávacích obsahů vzdělávacích oblastí *Člověk a jeho svět*, *Člověk a společnost* (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání), *Člověk a společnost* (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia) a *Společenskovední vzdělávání* (Rámcové vzdělávací programy pro odborné vzdělávání) a příslušných průřezových témat.

Komu jsou výukové materiály určeny

Cílové skupiny projektu jsou žáci běžných základních a středních škol, žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich učitelé.

Přínos pro cílové skupiny

Přínos pro cílovou skupinu žáků na běžných školách spočívá v osvojení si znalostí, dovedností a postojů, jak se v praktic-

kém životě i po ukončení školní docházky mají k menšinám, především pak k OZP, chovat, jak s nimi komunikovat a spolupracovat.

Výuka k různosti poskytne žákům náležitým k většinové společnosti návod, jak komunikovat s OZP bez obav a bez despekту a využít naopak jejich různosti k prospěchu kolektivu i společnosti. Obecné principy diverzity jsou stejné pro vztah k jakýmkoli menšinám a jsou aplikovatelné nejen na OZP.

Přínos pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami spočívá v tom, že se naučí principy, jak správně komunikovat s většinou společností. Jak navázat rovnoprávný dialog, upozornit na své přednosti, kompenzovat svůj handicap. Aplikací principů výuky k různosti přímo ve školách dojde ke zlepšení pozice žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve většinovém kolektivu. Tím budou mít tito žáci (OZP) z realizace projektu prvoplánově výrazný užitek.

Kromě toho tito žáci získají učební oporu, která jim pomůže v komunikaci z pohledu jejich handicapu vůči majoritní společnosti i jiným menšinám, protože bariéry mezi menšinami a majoritní společností bývají zpravidla oboustranné.

Základní přínos pro sekundární cílovou skupinu (učitele) spočívá v získání komplexních metodických materiálů pro výuku k různosti vč. proškolení, jak tyto metodické materiály využívat ve výuce a při tvorbě vlastního ŠVP. Poskytne jim výukové opory pod názvem „Nejsme všichni stejní, a to je dobře“, „OZP – majoritní společnost – diverzita“, „Rub a líc“, „Zásady správné komunikace se zrakově, sluchově a tělesně postiženými“ a „Příklady dobré praxe“, ukazující, jak lze využít potenciálu OZP k jejich prospěchu i užitku celé společnosti.

Motivace pro cílové skupiny

Pro žáky:

- výraznou názorností vzdělávacích produktů, vysokým podílem audiovizuálních prvků s přiměřenou mírou interaktivity a animace, vyžadující základní dovednosti ICT;
- zajímavě prezentovaným obsahem proškolenými učiteli zajišťujícím udržení zájmu o danou tematiku;
- přitažlivou formou – zážitkovým způsobem výuky včetně prvků dramatické výchovy.

Pro učitele:

- odbornou kvalitou výukových opor i materiálů pro školení učitelů-lektorů, srozumitelnou metodikou;
- odbornou prezentací produktů na školeních a seminářích;
- bezplatnou možností seznámit se s praxí kolegů z jiných škol při výuce stejného předmětu;
- metodickou podporou po dobu trvání projektu, získání dosud chybějících metodických a výukových materiálů pro výuku k různosti.

Formy výstupu

Výstupy projektu jsou koncipovány primárně jako multimediální výuková opora. Metodická příručka včetně výukových ma-

teriálů je zpracována jak v elektronické, tak tištěné podobě. Záleží na volbě a přístupu učitele, kterou formu pro výuku si zvolí a bude se žáky používat. Je možné a přínosné používat a kombinovat obě formy.

Elektronická verze je primárním výstupem projektu Výuka k různosti, a to především kvůli výhodám, které tato verze poskytuje oproti verzi tištěné. Výhody elektronické verze:

- a. interaktivní přístup k problematice;
- b. variabilita výukových materiálů;
- c. propojenost jednotlivých částí;
- d. rychlá a snadná dostupnost jednotlivých částí;
- e. motivace žáků související s využíváním ICT ve výuce.

Tištěná verze vychází z verze elektronické. Obsah je shodný, jsou však omezeny možnosti práce s výstupy, které poskytuje verze elektronická.

Členění výukových materiálů

Výukové materiály jsou rozděleny na tyto dvě části: Obecná část a Texty k jednotlivým druhům zdravotního postižení.

Obecná část

V obecné části jsou k dispozici tři kapitoly, které pojednávají o problematice menšin ve společnosti. První kapitola pojednává o menšinách obecně, zbylé dvě kapitoly pak o problematice menšiny zdravotně postižených. Kapitoly nesou názvy:

1. **Nejsme všichni stejní..., a to je dobře;**
2. **Osoby se zdravotním postižením;**
3. **Rub a líc.**

Jako úvodní je zařazena kapitola **Nejsme všichni stejní..., a to je dobře**, která popisuje rozdílnost (diverzitu) ve společnosti v širším kontextu. Zabývá se popisem jednotlivých menšin, se kterými se v běžném životě setkáváme, od národnostních přes náboženské, sexuální, věkové až po menšinu zdravotně postižených. Jak uvádí sám autor: „*Hranice mezi majoritou a minoritami (většinou a menšinami) jsou velmi proměnlivé. Často si ani neuvědomujeme, jak lehce se staneme z člena majority členem minority, záleží jen na nastavení kritérií. Právě z uvedených důvodů jsou vztahy mezi většinami a menšinami důležitým tématem nejen rámcových vzdělávacích programů, ale především našich každodenních životů a postojů v nich. Rámcové vzdělávací programy na uvedenou problematiku upozorňují především průřezovým tématem Multikulturní výchova.*“ Tuto kapitolu lze využít buď samostatně, nebo jako úvodní a motivační před kapitolami věnovanými jednotlivým druhům zdravotního postižení.

Kapitola **Osoby se zdravotním postižením** popisuje problematiku menšiny zdravotně postižených. Je zde vysvětleno, kdo je člověk s postižením, jaká má znevýhodnění, s jakými se setkává úskalími v běžném životě. Tuto kapitolu je velmi

vhodné použít před kapitolami Teoretické části jednotlivých druhů postižení.

V kapitole **Rub a líc** je popsána problematika zdravotního postižení z druhé strany, a to ze strany zdravotně postižených. Autorky textů jsou samy zdravotně postižené a prostřednictvím této kapitoly chtějí seznámit společnost s problematikou zdravotního postižení pomocí příběhů a z nich plynoucích doporučení. To, že jsou autorky samy ze skupiny OZP, přispělo k autenticitě a promítnutí vlastní zkušenosti. Kapitola se zabývá problematikou vzájemné komunikace majoritní společnosti a osob se zdravotním postižením. Již název kapitoly napovídá, že se jedná o dva opačné pohledy. Autoři zde nabízejí především pohled „z druhé strany“, ze strany OZP. Tímto pojetím je daná kapitola do značné míry odlišná od ostatních. Tato kapitola je primárně určena žákům se zdravotním postižením a je vhodné ji zařadit před kapitoly Zásady správné komunikace jednotlivých druhů zdravotního postižení.

Texty k jednotlivým druhům zdravotního postižení

Existuje velké množství různých postižení a zdravotních problémů, se kterými se v životě setkáváme. Předkládané výukové materiály se zabývají problematikou osob s tímto zdravotním postižením:

1. zrakové postižení;
2. sluchové postižení;
3. tělesné postižení;
4. mentální postižení;
5. narušená komunikační schopnost (řečové postižení).

Zpracování jednotlivých druhů postižení se liší podle pojetí autorů, ale struktura textů je shodná. Texty jsou rozděleny na Teoretickou část a Zásady správné komunikace.

Teoretická část

Teoretická část je ve dvou úrovních zpracování: ve Variantě I a Variantě II.

1) Varianta I je vhodná pro poskytnutí základních informací všem žákům ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Texty podávají základní informace o daném druhu postižení. Jsou uvedeny příběhem, a tím navozují zájem žáků o danou problematiku. Zároveň poskytují vyučujícím možnost danou situaci využít k diskuzi o různém postupu řešení. Pro získání praktických zkušeností je nejvhodnější vlastní zkušenost. To lze u žáků zajistit zařazením různých her, simulovaných situací a praktických cvičení.

2) Varianta II je vhodná pro žáky ZŠ, kteří chtějí získat podrobnější informace, a pro žáky SŠ a SOŠ. Texty v této variantě mají shodnou vnitřní strukturu:

- Základní terminologie;
- Kompenzační a rehabilitační pomůcky;
- Specifika života osob se zdravotním postižením.

Základní terminologie je důležitou částí pro pochopení různých stupňů daného postižení a rozdílů, které jednotlivé stupně mají a vedou k rozdílnému omezení schopností a dovedností při různých činnostech. Stupně postižení jsou uvedeny jako klasifikace vad. Vyučující má možnost zařadit vždy informace o všech stupních jednotlivých druhů postižení nebo se rozhodne pouze pro druhy postižení, se kterými se žáci mohou bezprostředně setkat ve svém nejbližším okolí, např. ve škole.

Část **Kompenzační a rehabilitační pomůcky** seznamuje s nejrozličnějšími druhy pomůcek, které kompenzují dané postižení nebo usnadňují osobám s postižením provádět běžné činnosti a mají pro ně velký význam.

Část **Specifika osob se zdravotním postižením** obsahuje popis problémů, se kterými se tyto osoby setkávají a musejí se s nimi vyrovnávat.

Jednou z důležitých podmínek samostatného pohybu osob s těžkými stupni zrakového postižení nebo osob nevidomých a osob s tělesným postižením (vozíčkáři) jsou různé druhy bariér. Těmto problémům je věnována část „Bariéry“

Dále je v této subkapitole popsána část věnovaná kultuře, sportu a specifickým aktivitám, kterým se tyto osoby i přes své postižení věnují.

Varianta II obsahuje rozšiřující, nadstavbové části, je tedy dvouúrovňová. V tištěné podobě je nadstavbová část označena červeně. V elektronické verzi se zobrazí pouze první, základní úroveň, která nabízí formou odkazů možnost „skoku“ do druhé, nadstavbové úrovně, kde je dané téma podrobněji rozvedeno. Tato druhá, volitelná úroveň také vysvětluje odborné či nejasné pojmy vyskytující se jak v této kapitole, tak v kapitole Zásady správné komunikace. Nahrazuje tak pro tyto kapitoly slovníček.

Vyučující má možnost podle schopností, znalostí a věku žáků zvolit buď Variantu I, nebo Variantu II, tu, která jim bude více vyhovovat. Další možností je texty obou variant vzájemně kombinovat, případně doplňovat. Rozsah zařazených informací bude vždy vycházet také z podmínek školy. Pokud jsou ve škole vzdělávání žáci se zdravotním postižením, je vhodné této skutečnosti využít.

Materiály věnované osobám s mentálním postižením a osobám s narušenou komunikační schopností (s řečovým postižením) nejsou členěny na varianty a není pro ně zpracována kapitola Zásady správné komunikace (viz dále). Důvodem jsou velké rozdíly jednotlivých stupňů uvedených postižení. Jejich problematika je obsáhlá a různorodá a popisovat ji v rámci daného materiálu by bylo velice obtížné.

Zásady správné komunikace

S osobami se zdravotním postižením se žáci setkávají nejen ve škole, při mimoškolních aktivitách, ale i v každodenním životě. Problémem může být způsob komunikace s těmito osobami, a proto byl zpracován tento materiál, který má za cíl případným problémům předejít. Žáci se seznámí se zásadami správné komunikace s osobami se zrakovým, sluchovým a tělesným postižením. Při probírání této kapitoly, která je srozumitelnější, doporučujeme, aby měl vyučující možnost zařazovat co nejvíce praktických cvičení. Žáci by si měli v konkrétních simulovaných situacích zkusit, jak nabídnout pomoc nebo jak komunikovat s osobami se zdravotním postižením.

Zásady správné komunikace jsou popsány podrobně pouze pro osoby s tělesným, sluchovým a zrakovým postižením, které jsou do běžného typu škol integrovány nejčastěji.

Tato kapitola se již nevěnuje problematice správné komunikace s osobami s mentálním postižením a s osobami s narušenou komunikační schopností vzhledem k tomu, že lehčí stupně těchto postižení nepůsobí větší problémy při komunikaci a pro komunikaci s osobami s těžším postižením lze aplikovat obecná pravidla zásad správné komunikace, která jsou popsána pro ostatní zdravotní postižení.

Zpracování Zásad správné komunikace má shodnou strukturu pro dané druhy zdravotního postižení:

1. Navázání kontaktu;
2. Podmínky pro komunikaci;
3. Pravidla správné komunikace;
4. Nejčastější chyby v komunikaci;
5. Mýty a pověry.

Jednotlivé subkapitoly jsou zařazeny z důvodu bližšího seznámení s postupem při navazování kontaktu s osobami se zdravotním postižením, komunikace s nimi a k odbourání mýtů, které dosud ve společnosti přetrvávají.

Velice důležitou částí je poukázání na chyby, kterých se z neznalosti mohou dopouštět lidé při snaze pomoci nebo při komunikaci s těmito osobami.

Výukové materiály k Zásadám správné komunikace a pomoci OZP jsou, stejně jako Varianta II teoretické části, zpracovány ve dvou úrovních. A to jak v teoretické tak i praktické části. Přístup je pro obě kapitoly shodný, tedy i v této kapitole je v tištěné podobě nadstavbová část označena červeně. V elektronické verzi se zobrazí pouze první, základní úroveň, která nabízí formou odkazů možnost „skoku“ do druhé, nadstavbové úrovně, kde je dané téma podrobněji rozvedeno.

V této strukturalizaci výukových materiálů spatřujeme velký přínos pro učitele. Mohou si alternativně vybrat, do jaké hloubky budou jednotlivá témata se svými žáky probírat.

Doplňující materiály

Na kapitulu Zásady správné komunikace navazují Modelové situace a Příklady dobré praxe.

Modelové situace

Ke každému typu zdravotního postižení jsou na přiloženém DVD modelové situace, které doplňují text a pomůžou k navození situací, se kterými se žáci již setkali nebo v budoucnu mohou setkat. Prostřednictvím modelových situací, které jsou zaznamenány na DVD, je ukázáno jak správně reagovat a naopak, co je v komunikaci se zdravotně postiženými nepřijatelné, neslušné a často nevhodné.

Příklady dobré praxe

Na přiloženém DVD jsou k dispozici příklady dobré praxe v podobě skutečných příběhů osob se zdravotním postižením. Tyto příběhy ukazují, s jakými problémy se v běžném životě osoby se zdravotním postižením setkávají, které musejí překonávat. Vyústěním příběhů je příklad překonání daných problémů a úspěšné začlenění aktérů do běžného života. Příklady dobré praxe ukazují příběhy jak obyčejných lidí se zdravotním postižením, tak osob s výjimečnými schopnostmi a životními úspěchy.

Části pro učitele a pro žáky

Metodika obsahuje materiály určené pro učitele. Jedná se o výukové materiály pro žáky doplněné o části určené pouze učitelům. Tyto části jsou označeny modře. Jsou to části metodického charakteru, jako např. cíle, metodická doporučení, klíč k otázkám a úkolům, které slouží jako podpora učitelům při výuce. Dále jsou to části, jako např. otázky a úkoly, podněty k zamyšlení, pracovní listy apod., které má k dispozici pouze učitel a jejich využití volí s ohledem na danou skupinu žáků, konkrétní podmínky a cíle výuky. Kromě cílů se níže uvedené a vysvětlené části nevyskytují ve všech kapitolách.

- **Cíl** je uveden na začátku každé kapitoly a je určen pro učitele jako pomoc, k čemu má ve výuce směřovat. Co by žáci měli zvládnout, případně zda je možné vzdělávacím obsahem daného tématu naplnovat očekávané výstupy v jednotlivých vzdělávacích oborech (vyučovacích předmětech). Tato část je doporučena a každý vyučující si může zvolit svoje cíle, ke kterým chce za použití výukových materiálů směřovat.
- **Otázky a úkoly** jsou pro učitele námětem či doporučením a je na volbě učitele, zda je použije, nebo si na základě textu a probíraného tématu vytvoří vlastní. V rozšiřující variantě jsou otázky a úkoly zařazeny k jednotlivým kapitolám. Vyučující se rozhodne, zda je na tomto místě využije nebo zda je zařadí na konec tématu. Otázky a úkoly jsou doplněny o **Klíč k řešení otázek a úkolů**.
- **Slovníček pojmů** je zařazen u kapitol Obecné části a Teoretické části – Variantě I. U kapitol, které obsahují slovníček, je zařazen na konci kapitoly a vysvětluje pojmy uvedené jako **Klíčová slova**. (Varianta II Teoretické části

obsahuje rozšiřující, nadstavbovou úroveň, kde jsou podrobně vysvětleny pojmy vyskytující se jak v této kapitole, tak v kapitole Zásady správné komunikace.)

- **Zajímavosti** jsou uvedeny pro zpestření výuky a mohou být využity pro zvýšení motivace a aktivity žáků.
- **Vtipy** může učitel vybírat podle probíraného tématu, pokud uzná za vhodné danou látku odlehčit. Je důležité brát v potaz věk žáků a především to, aby se vtip někoho ze žáků nedotknul nebo nebyl zdrojem posměchu spolužáků apod.
- **M** je metodický vstup. Jedná se především o doporučení, námět apod. v příslušné části textu.
- **Dramatická výchova** je důležitou součástí materiálů pro učitele. Jedná se o náměty a metodické návody, jak některá témata, části výukových materiálů realizovat formou dramatické výchovy.
- Některé kapitoly obsahují **pracovní listy**.

Materiály pro žáky obsahují vlastní text doplněný o klíčová slova, části k zapamatování, k zamyšlení a doplňující informace a zdroje pro žáky, kteří se chtějí o probíraném tématu dozvědět víc.

Způsob použití výukových materiálů

Zpracování jednotlivých druhů postižení se liší podle pojetí autorů. Struktura textů je pro kapitoly stejné části shodná a odlišné pojetí může přispět k oživení výuky, která díky tomu nebude monotónní.

Přestože výukové materiály na sebe navazují, není podmínkou ani záměrem, aby byly v dané posloupnosti vyučovány. Je zcela na učiteli, v jakém pořadí, jakou kapitolu, popř. její část do výuky zařadí, jak bude dané kapitoly, jejich části kombinovat, v závislosti na individuálních podmínkách dané školy, skupiny žáků apod.

Např. Učitel bude chtít seznámit žáky se zrakovým postižením a vším, co se zrakového postižení týká. Jako úvodní část, je možné použít všechny, nebo některou z kapitol, Nejsme všichni stejní, a to je dobře, Rub a líc a Osoby se zdravotním postižením jako motivační úvod a dále můžete pokračovat v teoretické části, která zrakové postižení popisuje. Následovně je možné navázat částí praktickou, kde žáky seznámíte se zásadami správné komunikace s osobami se zrakovým postižením. Žáci si procvičí své získané vědomosti na otázkách a úkolech. Vše můžete ještě doplnit příklady dobré praxe a modelovými situacemi, týkajícími se zrakového postižení, které si žáci prohlédnou na přiloženém DVD.

Pokud si učitel zvolí jiný přístup, např. seznámit žáky se správnými zásadami komunikace všech zde popsaných zdravotních postižení, vybere si pouze kapitoly „Zásady správné komunikace“, které jsou tři, a to pro tělesné, sluchové a zrakové postižení. Před tyto kapitoly je vhodné zařadit kapitolu „Rub a líc“, která obecně popisuje zásady správné komunikace.

Takto lze kombinovat všechny uváděné kapitoly, podle toho jaký si učitel stanoví cíl. Proto necháváme prostor kreativitě a nápaditosti s jakou lze tento materiál vyžít s ohledem na možnosti, potřeby a specifika dané skupiny žáků.

Pro přehlednost jednotlivých kapitol a jejich možného přístupu k nim může posloužit uvedená matice.

Matice výukových materiálů

Nejsme všichni stejní a to je dobře					
Osoby se zdravotním postižením					
Rub a líc					
Teoretická část I. úroveň	Zrakové postižení	Sluchové postižení	Tělesné postižení	Mentální postižení	Narušená komunikační schopnost
Teoretická část II. úroveň	Zrakové postižení	Sluchové postižení	Tělesné postižení		
Zásady správné komunikace a pomoci	Zrakové postižení	Sluchové postižení	Tělesné postižení		
Výchovná dramatika					
Modelové situace					
Příklady dobré praxe					

➔ Znázornění způsobu výuky jednotlivých témat věnovaných konkrétním druhům zdravotního postižení. Tato témata lze probírat buď dle druhu postižení (svisle), tedy např. materiály věnující se zrakovému postižení, nebo dle typu výukových materiálů (vodorovně), tedy např. teoretickou část, I. úroveň pro jednotlivé druhy postižení. Volba způsobu výuky a zda budou do výuky zařazeny všechny materiály, nebo jen některé z nich je na úvaze učitele.

Mnozí z autorů textů, kteří jsou odborníky na danou problematiku, jsou zároveň osobami se zdravotním postižením. Tím je zaručena nejen odbornost, ale i dokonalá znalost dané problematiky, založená na osobní zkušenosti. Samotné texty, jejich vhodnost a přiměřenost, byly ověřovány na 12 pilotních školách. Byly vybrány základní a střední školy, a to jak běžného typu, tak i školy speciální, zaměřené na různé druhy zdravotního postižení. V další části metodiky jsou k dispozici jednotlivé výukové materiály. Jsou členěny na Obecnou část, Teoretickou část a Zásady správné komunikace.

DOTAZNÍK PRO PARTNERSKÉ ŠKOLY K 1. VERZI KOMPLETNÍ METODIKY „VÝUKA K RŮZNOSTI“

květen 2011

SHRNUTÍ ODPOVĚDÍ VČETNĚ KOMENTÁŘŮ

	OTÁZKA	ANO	NE	KOMENTÁŘ
1)	Je METODIKA v této předložené verzi dostatečně přehledná? Umožní vám bezproblémové využívání výukových materiálů ve výuce na vaší škole?	13	2	<p>1) SONS: V podobě jednoho souboru bude muset učitel projít celý text nebo celé kapitoly, což je časově náročné, doporučil bych vytvoření stromové struktury nebo formu odkazů u klíčových pojmů (použito u Wikipedie), aby si mohl rychle „vyklikat“ informace které bude potřebovat. Úvod k metodice a instrukce texty obecné části bych rozdělil do dvou souborů, v případě tištěné verze dvou brožurek. Rovněž bych v případě CD nechal k dispozici i celkovou příručku ve formě jednoho souboru. Při přípravě výukových materiálů si pak pedagog bude moci vybrat, jaký systém pro něj bude vyhovující.</p> <p>2) OA a VOŠ Val.Mež: Zpracování je velmi přehledné a logicky zpracované.</p> <p>3) MŠ a ZŠ pro TP Brno Rygalová: Velmi obsáhlý text, problematické číslování stran.</p>
2)	Považujete informace a doporučení v METODICKÉ PŘÍRUČCE (úvod celé METODIKY) za dostačující?	15	0	<p>1) MŠ a ZŠ pro ZP, Plzeň: Rozhodně. Domnívám se že je až velmi obsáhná pro účel, ke kterému je určena. Není to však na škodu věci. Naopak, je dobré mít široký zdroj informací, mít z čeho vybírat dle aktuálních potřeb.</p> <p>2) MŠ a ZŠ pro TP Brno Kučerová: Příručka je dle mého názoru téměř vyčerpávající, postihující všechny oblasti života lidí se zdravotním postižením.</p> <p>3) Tyfloservis: jasné, srozumitelné</p>
3)	Doporučujete něco do METODICKÉ PŘÍRUČKY doplnit nebo něco vypustit? Pokud ano, co (uveďte v komentáři).	1	14	<p>1) MŠ a ZŠ pro TP Brno Rygalová: Zestručnit napříč kapitolami – text odborný i ilustrativní příklady</p>
4)	Vyhovuje vám nová struktura METODIKY předložená v této verzi (úvodní obecná část a následné řazení podle jednotlivých druhů postižení)?	15	0	<p>1) MŠ a ZŠ pro ZP, Plzeň: Doporučuji sjednotit po stránce administrativní (vel. písma, tučné písmo, podtrhávání, obrázky do rámečků... - není v obou částech totožné)</p>

5)	Bylo podle vás lepší a přehlednější původní rozdělení na tři moduly (1. "Nejsme všichni stejní...", a to je dobře" 2. "OZP-majoritní společnost-diverzita" 3. "Zásady správné komunikace se zdravotně postiženými)?"	0	14	1) Střední zdrav. škola Beroun: Nedovedu posoudit 2) MŠ a ZŠ pro ZP, Plzeň: Toto členění vyhovuje při postupném probírání jednotlivých postižení a v tomto smyslu bude vyhovovat našim potřebám. Možnost vybírat si problematiku v jednotlivých modulech by byla patrně náročnější z hlediska orientace, času...
6)	Považujete obsah přílohy „SOULAD S RVP“ za přínosný? Pomůže vám nějak při zapracování výukové opory „Výuka k různosti“ do vašeho ŠVP? Pokud ano, jak?	10	1	1) SONS: Jako nepedagogický pracovník nemohu posoudit 2) Střední zdrav. škola Beroun: Nemí zapotřebí zapracovávat do ŠVP. 3) Sport.gym. Ostrava: pomoc při uvádění vzdělávacích oblastí a oborů, ve kterých mohu výuku realizovat a při stanovení cíle hodiny 4) OA a VOŠ Val.Mez: Usnadní mi zapracování tématu „Výuka k různosti“ do našeho ŠVP ve spolupráci s vyučujícími jiných předmětů. 5) MŠ a ZŠ pro ZP, Plzeň: Pomůže, usnadní administrativu, která není u pedagogů oblíbená! 6) SŠ Roosevelta: Pomůže nejen při tvorbě ŠVP všeobecně vzdělávacích předmětů, ale především při tvorbě ŠVP odborných předmětů, jako například rodinná a zdravotní výchova, rodinná a společenská výchova.... 7) Tyfloservis: Dobré Inko k celkovému orámování projektu.
7)	Měla by být příloha „SOULAD S RVP“ zařazena jako nedílná součást METODIKY – např. hned za úvodní kapitolu METODICKÁ PŘÍRUČKA?	3	3	<i>pozn.: z otázek č.7),8),9) vyberte prosíme jednu, na kterou odpovíte ANO – ostatní ponechte bez odpovědi nebo odpovězte NE</i>
8)	Měla by být příloha „Soulad s RVP“ zařazena na konci METODIKY jako samostatná příloha (tak, jak je tomu v současné verzi)?	11	0	<i>pozn.: z otázek č. 6),7),8) vyberte prosíme jednu, na kterou odpovíte ANO – ostatní ponechte bez odpovědi nebo odpovězte NE</i>
9)	Měla by být příloha „Soulad s RVP“ z METODIKY zcela vyřazena?	0	5	<i>pozn.: z otázek č. 6),7),8) vyberte prosíme jednu, na kterou odpovíte ANO – ostatní ponechte bez odpovědi nebo odpovězte NE</i>
10)	Jsou podle vás metodické poznámky ve výukových textech (označení písmenem M a zelenou barvou) relevantní a přínosné?	13	1	1) Cyrlometod. Gymn.: Narušují text, mohly by být někde pod čarou... 2) MŠ a ZŠ pro ZP, Plzeň: Přínosné je vše, co práci pedagoga usnadní.

11)	Je barevné odlišení (v této verzi červené) druhé nastavbové úvonně v kapitolách „Teoretická část II.“ a „Zásady správné komunikace a pomoci“ dostatečně přehledné a vyhovující? Pokud ne, navrhněte jiný způsob odlišení.	15	0	
12)	Je číslování stránek po jednotlivých kapitolách (každá kapitola začíná od str.1) přehledné? Vyhovuje vaší praxi? Umožňuje dobrou a rychlou orientaci v celém materiálu?	11	3	<p>1) SONS ČR: Z důvodu lepší přehlednosti bych rovněž doplnil celkový obsah příručky.</p> <p>2) Střední zdrav. škola Beroun: To ukáže až praxe. Možná by bylo dobré číslovat stránky v celém dokumentu kontinuálně.</p> <p>3) SŠ Roosevelta: Tento způsob je přehledný, velmi dobře se člověk v jednotlivých kapitolách orientuje.</p> <p>4) Tyfloservis: Osobně bychom uvítali jednotné číslování celé metodiky. Vzhledem k tomu, že učitelé většinou pracují s více zdroji (publikace, odborná literatura, texty si různě kopírují atd.) je číslování stránek po jednotlivých kapitolách zavádějící a matoucí. Ne všichni pedagogové jsou tak "zdatní", aby si vše zakládali do složek, šanonů apod. Ryze z praktického hlediska je snazší dohledat jednu stranu 31 než mít najednou tyto strany se stejným číslem třeba čtyři. Pozn.: Souhlasíme s VÚP v tom, že se materiál bude používat „napřeskáčku“, ale to nevylučuje použití komplexního stránkování, spíše naopak.</p>
13)	Mělo by být číslování stránek předěláno na průběžné v rámci celého materiálu – tzn. celá METODIKA by začínala str.1 a číslování by průběžně pokračovalo přes všechny kapitoly až po str.275 (což by umožnilo vypracování jednotného obsahu METODIKY)?	3	11	
14)	Pokud bude METODIKA v této verzi (samostatné číslování jednotlivých kapitol) realizovaná v kroužkové vazbě (šanon) umožňující vyjmát jednotlivé listy nebo kapitoly, bude plně vyhovovat Vašim potřebám? Pokud ne, prosíme o stručný komentář, co by se mělo změnit.	12	2	<p>1) ZMSŠSP Val.Mez.: zmatek v opětovném vkládání, proto považují za lepší průběžné číslování.</p> <p>2) MŠ a ZŠ pro TP Brno Rygalová: V kroužkové vazbě lze realizovat i s průběžným číslováním – pak se budou lépe zařazovat zpět.</p> <p>3) MŠ a ZŠ pro TP Brno Kučerová: Pokud se uvažuje o realizaci metodiky ve vazbě, která umožní vyjmát jednotlivé listy, bude dle mého názoru číslování po kapitolách problémem. Přehlednější by bylo průběžné číslování.</p> <p>Pokud dojde k realizaci metodiky v pevné vazbě, potom je číslování po kapitolách v pořádku.</p> <p>4) SŠ Roosevelta: Tento způsob vazby považujeme za velmi přehledný, s jednotlivými listy se bude především žákům lépe pracovat.</p>

Závěry plynoucí z dotazníkového šetření k metodice jsou jednoznačné a lze je shrnout do následujících bodů:

- 1) Metodika obsahově odpovídá potřebám výuky.
- 2) Struktura metodiky v té verzi, v jaké byla předložena, splňuje požadavky pedagogů na její využívání (tzn. primárně dělení podle druhu postižení s alternativní možností využití po jednotlivých tematických modulech). Tato struktura bude respektována v tištěné i elektronické verzi.
- 3) Kapitola „Soulad s RVP“ bude zařazena na konec metodiky (*tak, jak tomu bylo v připomínkové verzi*).
- 4) Číslování stránek bude řešeno po jednotlivých kapitolách. *Tzn. každá kapitola bude začínat str.1 (tak, jak tomu bylo v připomínkové verzi)*.
- 5) Jednotlivé kapitoly budou výrazně odlišeny barevně (barevný pruh na levém okraji stránky nebo barevný podklad celého textu – pro každou kapitolu jiná barva) – *tím budou vyřešeny námitky některých pedagogů, že stránky vytažené ze šanonu bude při tomto způsobu číslování těžké vrátit na původní místo.*

Koordinátor projektu

Centrum vizualizace a interaktivity vzdělávání, s.r.o.

Bohumínská 788/61, 710 00 Ostrava – Slezská Ostrava
Kontaktní osoba: Ing. Tomáš Sokolovský, CSc., koordinátor projektu
Tel: 596 244 502 (273)
Email: info@free-art.cz; sokolovsky@free-art.cz

Partneři projektu

1) Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10 - Hostivař
Kontaktní osoba: Mgr. Petr Koubek
Tel: 274 022 111
E-mail: mail@nuv.cz

2) Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, o. s.

Partyzánská 7, 170 00 Praha 7 – Holešovice
Kontaktní osoba: Bc. Václav Krása
Tel: 266 753 421
E-mail: v.krasa@nrzp.cz
Kontaktní osoba: Bc. Bohumila Miškovská, Dis.
Tel: 266 753 432
E-mail: b.miskovska@nrzp.cz

Národní rada osob
se zdravotním postižením ČR

3) Unie neslyšících Brno, o. s.

Palackého třída 120, 612 00 Brno – Královo Pole
Kontaktní osoba: Mgr. BcA. Radka Kulichová, Dis.
Tel: 541 245 321
E-mail: unb@cmjn.cz; radka.kulichova@cmjn.cz

4) Tyfloservis, o. p. s.

Krakovská 21, 110 00 Praha 1
Kontaktní osoba: PhDr. Josef Cerha
Tel: 221 462 364
E-mail: centrum@tyfloservis.cz
Kontaktní osoba: Mgr. Pavel Macháček
Tel: 221 462 362
E-mail: machacek@tyfloservis.cz

5) Janáčková akademie múzických umění v Brně

Beethovenova 2, 662 15 Brno
Kontaktní osoba: doc. PhDr. Veronika Broulíková
Tel: 542 591 101
E-mail: broulikova.veronika@volny.cz

6) Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky

Krakovská 21/1695, 110 00 Praha – Nové město
Kontaktní osoba: Josef Stiborský - prezident
Tel: 221 462 462
E-mail: prezident@sons.cz
Kontaktní osoba: Martin Hyvnar, Dis
Tel: 221 462 468
E-mail: novyjicin-odbocka@sons.cz

7) Střední škola F. D. Roosevelta pro tělesně postižené, Brno, Křížíkova 11

Křížíkova 1694/11, 612 00 Brno – Královo Pole
Kontaktní osoba: Ing. Miroslava Zahradníková
Tel: 539 086 671
E-mail: zahradnikova@sstpm.qmail.cz
Kontaktní osoba: Ing. Petr Konvalinka
Tel: 539 086 684
E-mail: konvalinka@sstpm.qmail.cz

STŘEDNÍ ŠKOLA F. D. ROOSEVELTA
PRO TĚLESNĚ POSTIŽENÉ,
BRNO, KŘÍŽÍKOVA 11

8) Mateřská škola a Základní škola pro tělesně postižené, Brno, Kociánka 6

Kociánka 6, 612 00 Brno
Kontaktní osoba: PaedDr. Jana Kučerová
Tel: 541 246 641
E-mail: kucerova@sskocianka.cz

9) Cyrilometodějské gymnázium a mateřská škola v Prostějově

Komenského 1592/17, 796 01 Prostějov
Kontaktní osoba: Mgr. Jaroslav Fidrmuc
Tel: 582 302 541
E-mail: fidrmuc@cmg.cz

10) Střední škola teleinformatiky, Ostrava, příspěvková organizace

Opavská 1119, 708 61 Ostrava - Poruba
Kontaktní osoba: Ing. Miroslava Jezerská
Tel: 596 916 951
E-mail: sekretariat@teleinformatika.eu

11) Základní škola Prachatice, Vodňanská 287

Vodňanská 287, 383 01 Prachatice II
Kontaktní osoba: Mgr. Alena Nachlingerová
Tel: 388 302 021
E-mail: zsvod@nettel.cz

12) Sportovní gymnázium Dany a Emila Zátokových, Ostrava,

příspěvková organizace
Volgogradská 2631/6, 700 30 Ostrava - Zábřeh
Kontaktní osoba: Mgr. Václav Štencel
Tel: 596 752 248
E-mail: vaclav.stencel@sportgym-ostrava.cz

13) Gymnázium Ladislava Jaroše Holešov

Palackého 524/37, 769 01 Holešov
Kontaktní osoba: Mgr. Blažena Kubičková
Tel: 573 396 098
E-mail: gym.hol@gymhol.cz

14) Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené, Valašské Meziříčí, Vsetínská 454

Vsetínská 454/53, 757 01 Valašské Meziříčí
Kontaktní osoba: Mgr. Antonín Liebel
Tel: 571 622 503
E-mail: spsk@val-mez.cz

15) Základní škola a Mateřská škola pro zrakově postižené, Plzeň, Lazaretní 25

Lazaretní 1290/25, 312 00 Plzeň 4 - Doubravka
Kontaktní osoba: Ing. Iva Šmrhová
Tel: 377 261 780
E-mail: zrak@volny.cz

16) Střední zdravotnická škola, Beroun, Mládeže 1102

Mládeže 1102, 266 01 Beroun
Kontaktní osoba: Mgr. Drahomíra Boubínová
Tel: 311 611 188
E-mail: szs.be@tiscali.cz
Kontaktní osoba: Mgr. Daniela Wimmerová
Tel: 311 624 194
E-mail: w.daniela@seznam.cz

17) Základní škola a Mateřská škola Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45

nám. Mikuláše z Husi 45, 390 01 Tábor
Kontaktní osoba: Mgr. Dagmar Havlůjová
Tel: 381 253 883
E-mail: zs1reditel@tabor.cz

18) Obchodní akademie a Vyšší odborná škola Valašské Meziříčí

Masarykova 101/18, 757 01 Valašské Meziříčí
Kontaktní osoba: Mgr. Aleš Kubiček
Tel: 571 611 707
E-mail: akubicek@oavm.cz

19) Základní škola Chlumeck nad Cidlinou

Kozelkova 123/IV., 503 51 Chlumeck nad Cidlinou
Kontaktní osoba: Mgr. Jana Bernartová
Tel: 495 484 570
E-mail: bernartova@zschlumecnc.cz

Toto číslo Zpravodaje projektu „Výuka k různosti jako součást multikulturní výchovy a vzdělávání“, reg. číslo projektu: CZ.1.07/1.2.00/08.0110, OP VK, obsahově připravili (dle abecedního pořadí):

Löffelmann Pavel, Molatová Tereza, Sokolovský Tomáš.

Grafické zpracování:

Šenk Lukáš, Šenková Svatava.

Technická spolupráce:

Brinzíková Martina, Dulaiová Lenka

www.nejsmevsichnistejni.cz

© Centrum vizualizace a interaktivity vzdělávání, s. r. o., Ostrava – koordinátor (příjemce dotace) projektu „Výuka k různosti“